

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 5 juni 2025

Mål nr
T 3017-24

PARTER

Klagande

1. J.G.

2. J.H.

3. Jo.H.

4. J.L.

5. L.L.

6. P.M.

7. K.P.

8. T.P.

Ombud för 1-8: Advokaterna M.A. och A.K.

Motpart

SF Pontona Sverige AB, 556715-5741

Vallhamn industriväg 209

471 93 Kållekärr

Ombud: Advokat P.C.

SAKEN

Fel i tjänst

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2024-03-21 i mål T 5803-23

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att klagandena har ingått avtal med SF Pontona AB om arbeten avseende förankring av en brygga.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd rörande målet i övrigt, undanröjer hovrättens dom och återförvisar målet till hovrätten för ny behandling.

Det ankommer på hovrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om rättegångskostnaderna i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

J.G., J.H., Jo.H., J.L., L.L., P.M. och T.P. har yrkat att Högsta domstolen ska förplikta SF Pontona AB att betala 36 714 kr till var och en av dem medan K.P. har yrkat att Högsta domstolen ska förplikta SF Pontona att

betala 34 214 kr till henne. På samtliga belopp yrkas ränta enligt 6 § räntelagen från den 16 april 2021 till dess betalning sker.

Klagandena har vidare yrkat att Högsta domstolen ska befria dem från skyldigheten att ersätta SF Pontonas rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förplikta bolaget att ersätta deras rättegångskostnader i dessa instanser.

SF Pontona har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 9.

SKÄL

Bakgrund

1. J.G., J.H., Jo.H., J.L., L.L., P.M., K.P. och T.P. (bryggägarna) bor på grannliggande fastigheter i Munkaskog, Habo kommun, vid Vättern. De ägde tillsammans en pontonbrygga.
2. SF Pontona säljer och utför arbeten med bland annat pontonbryggor.
3. Under 2017 hade J.L. kontakt med SF Pontona, genom S.J., angående arbeten med pontonbryggan utan att det ledde till något uppdrag.
4. I april 2019 tog J.L. åter kontakt med S.J. på SF Pontona och bad om en offert för en kortare transport och förankring av pontonbryggan. Vid kontakterna använde J.L. e-post med kontaktuppgifter till "Vettertryck". SF Pontona skickade en offert till J.L. där "Vettertryck AB" angavs som organisation. J.L. och S.J. träffade efter ytterligare kontakter ett avtal om att SF Pontona skulle utföra arbeten avseende förankring av bryggan.

5. SF Pontona utförde arbetena med pontonbryggan i augusti 2019. Efter anvisning från J.L. ställdes fakturan till bolaget J. Höglunds Bygg AB, som också betalade den.
6. Under hösten 2019 var SF Pontona vid två tillfällen på den plats där pontonbryggan låg, eftersom den hade flyttat på sig. SF Pontona utförde en justering av bryggans placering vid det andra tillfället. I mars 2020 draggade bryggan, drev upp på land och förstördes.
7. Bryggägarna väckte talan mot SF Pontona och yrkade ersättning för den skada som de lidit när pontonbryggan förstördes. De gjorde gällande att de som konsumenter beställt tjänsten att förankra bryggan, att tjänsten inte hade utförts på ett fackmässigt sätt samt att bolaget borde ha avrått från förankringen, om det inte varit möjligt att förankra bryggan på den avsedda platsen.
8. Tingsrätten ogillade käromålet. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut. Både tingsrätten och hovrätten har funnit att bryggägarna inte har styrkt att de var beställare av tjänsten från SF Pontona.

Målet i Högsta domstolen

9. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd i frågan om bryggägarna har ingått avtal med SF Pontona om arbeten avseende förankring av en brygga. Frågan om prövningstillstånd ska meddelas i övriga delar har förklarats vilande.
10. Målet gäller alltså vem som är avtalspart till SF Pontona. Det aktualiserar frågan hur synligt det måste vara för medkontrahenten vem som är huvudman i ett avtal som ingås genom en mellanman.

Rättshandlande i annans namn

11. Den som har ett uppdrag att träffa avtal för någon annans räkning (mellanmannen) kan göra detta i eget namn (kommission) eller i annans namn (fullmakt). När mellanmannen (den fullmäktige) träffar ett avtal med en tredje man inom en fullmakts gränser och i huvudmannens (fullmaktsgivarens) namn blir huvudmannen bunden av avtalet; han eller hon blir omedelbart berättigad och förpliktad i förhållande till tredje man (se 10 § första stycket avtalslagen). Mellanmannen står utanför avtalet och blir varken berättigad eller förpliktad enligt det. Mellanmannen ansvarar dock för att han eller hon har en erforderlig fullmakt och kan annars bli skadeståndsskyldig gentemot tredje man (se 25 §).

12. Utgångspunkten är att den som sluter avtal gör det i eget namn. För att så inte ska anses vara fallet krävs att mellanmannen har gjort klart för tredje man att handlandet sker i annans namn (huvudmannens) eller att omständigheterna är sådana att tredje man på annat sätt insett eller borde ha insett att det förhöll sig på det sättet. I vissa situationer kan det ha varit underförstått eller förutsatt av parterna att tredje man enbart ska ha huvudmannen att hålla sig till. Vilka krav på tydlighet och synlighet som bör ställas kan variera beroende på vilken avtalstyp som är aktuell och förhållandena i det enskilda fallet. (Se NJA II 1915 s. 190 och ”OneTicketAway” NJA 2014 s. 978 p. 10–14 med hänvisningar, jfr även ”Badbolagets beställning” NJA 1914 s. 318 och ”Kemisk-tekniska bolagets kartonger” NJA 1927 s. 573.)

13. Om en mellanman inom fullmaktens gränser träffar ett avtal och tredje man inser eller borde inse att mellanmannen träffade avtalet i annans namn blir mellanmannen alltså inte bunden av avtalet. Situationen kan vara sådan att det finns anledning till tvekan om i vems namn det är som avtalet

har slutits. Om mellanmannen agerat på ett sätt som har gett tredje man fog för att avtalet slutits i en viss persons namn är det den personen som blir bunden av avtalet, under förutsättning att mellanmannen har varit behörig att träffa avtal i hans eller hennes namn. Men om mellanmannen inte var behörig är den principiella utgångspunkten att något avtal inte kommer till stånd.

14. I många situationer när ett avtal träffas genom en fullmäktig spelar det mindre roll för tredje man vem som är huvudman. Det kan av omständigheterna framgå att tredje man inte lagt någon vikt vid vem som är huvudman utan godtagit att bli bunden i förhållande till den som mellanmannen kan tänkas företräda. Ett avtal som under sådana förhållanden ingås inom fullmaktens gränser måste anses ha ingåtts i huvudmannens namn. (Jfr t.ex. NJA II 1915 s. 190, Axel Adlercreutz m.fl., Avtalsrätt I, 14 uppl. 2016, s. 239 ff., Rolf Dotevall, Fullmakt och immateriella tjänster, 2013, s. 35 f. och Joel Samuelsson, Fullmaktsläran, 2023, s. 71 ff.)

Bedömningen i detta fall

15. J.L. och S.J. träffade ett avtal om förankring av en pontonbrygga som J.L. ägde tillsammans med sju andra personer. S.J. träffade avtalet för SF Pontona. Frågan är om avtalet ingåtts med bryggägarna som beställare.

16. Av utredningen i målet framgår att bryggägarna gemensamt har gett J.L. i uppdrag att i deras namn träffa avtal med SF Pontona om förankring av pontonbryggan, som var samägd egendom. Han var alltså behörig att ingå avtalet i samtliga bryggägars namn. Det har inte påståtts att han på något sätt agerat utanför ramen för uppdraget när han beställde tjänsten från SF Pontona.

17. S.J. har berättat att han uppfattade att pontonbryggan ägdes av en bryggförening och att det inte var J.L. personligen som var beställare. J.L. nämnde dock inte för S.J. vem han företrädde. Eftersom J.L. använde en e-postadress med kontaktuppgifter till Vettertryck utgick S.J. från att Vettertryck AB var beställare och att SF Pontona skulle vara underentreprenör. S.J. ställde ut en offert till Vettertryck AB som J.L. inte invände mot. Det var för SF Pontona fråga om ett mindre uppdrag och det fanns därför inte skäl att kontrollera J.L.s behörighet eller Vettertrycks kreditvärdighet.

18. J.L. har berättat att han tidigare ägde och var vd för Vettertryck AB. Bolaget var verksamt inom tryckeribranschen, men hade vid tidpunkten för beställningen av arbetet avseende pontonbryggan upphört och gått upp i ett annat bolag i samma bransch. Sedan den tidpunkten är Vettertryck ett varumärke som det bolaget använder.

19. Av utredningen framgår alltså att SF Pontonas företrädare, S.J., dels förstod att J.L. träffade avtalet i annans namn, dels var av uppfattningen att den pontonbrygga som avtalet om förankringsarbete avsåg ägdes av en bryggförening.

20. Det framgår vidare av utredningen att Vettertryck enbart ägnade sig åt grafisk verksamhet och att det vid avtalstillfället inte existerade som en självständig juridisk person. Att J.L. använde Vettertrycks e-postadress och inte invände mot att offerten, förutom hans namn, angav Vettertryck AB kan inte anses ha gett SF Pontona fog för uppfattningen att J.L. vid avtalstillfället företrädde Vettertryck AB.

21. Av S.J.s uppgifter framgår också att det för SF Pontona var fråga om ett mindre uppdrag och att bolaget inte fäste någon egentlig vikt vid vem som var J.L.s huvudman. SF Pontona får därmed anses ha godtagit att bli

bundet i förhållande till dem som J.L. var behörig att företräda, dvs. bryggägarna.

22. Den i prövningstillståndet ställda frågan ska alltså besvaras så att klagandena har ingått avtal med SF Pontona om arbeten avseende förankring av en brygga.

23. Hovrätten har inte prövat målet utifrån denna förutsättning. Prövningstillstånd bör därför meddelas för målet i övrigt, hovrättens dom undanröjas och målet återförvisas dit för en ny prövning. Frågan om rättegångskostnaderna i Högsta domstolen ska prövas av hovrätten i samband med målet efter dess återupptagande (se 18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken).

I avgörandet har deltagit justitieråden Stefan Johansson, Stefan Reimer (referent), Jonas Malmberg, Anders Perklev och Katrin Hollunger Wågnert. Föredragande har varit justitiesekreteraren Veronica Olofsson.